

Generatim tamen post septennium minores ordines conferuntur. Vide Catalanum in *Pontific. Roman. tit. 2. §. 1. n. 9. par. 1. pag. 28.*, & Fagnanum in *cap. Super inordinata de Præben. num. 27. ad ult.*

(3) Conc. Trident. *Sess. 23. cap. 12. de Reform.* De Subdiaconorum ætate non eadem semper, & ubique fuit antiquæ Ecclesiæ disciplina. Concilium Toleranum II. *loc. cit.*, & Trullanum *can. 13. col. 1666. tom. 3. collect. Harduini*, ætatem constituunt annorum viginti; Concilium Melitanum *can. 4. col. 1685. tom. 6. par. 2. ejusd. collect.* anno decimoquarto, aut decimoquinto Subdiaconos ordinari permittit. Hugo à S. Victore *de Sacram. lib. 2. cap. 21. pag. 614. tom. 3. opp. ed. Rothomag. 1648.* sua adhuc ætate ante quartum decimum ætatis annum Subdiaconatum dari non consuevisse testatur; & Clemens V. in *Clemen. Generali de Ætat. & qualitate ordin. annuum decimum octavum definit.* Diaconos vero ante annos 25., Presbyteros autè annos 30. ordinari vetat *cap. 5. et 6. dist. 77.*

(4) Ita sancitum est à Pio II. *constit. cum ex sacrorum 9. tom. 3. par. 3. pag. 109. Bullarii ed. ult. Graviores*, quam quæ hac constitutione comprehenderentur poenas induit Sixtus V. in *cit. constit. Sanctum 140. p. 40. l. 7. par. 1.*; sed eas sustulit, & antiquiorem Pii II. constitutionem, cujus nunc facta mentio est, servari voluit Clemens VIII. *cit. constit. Romanum 121. pag. 97. tom. 5. par. 2. Bullarii ed. cit.* Piana constitutio tantum memorat ordines sacros, ex quo conficit Rigantius *ad Regul. 24. cancell. §. 4. num. 22.*, ea poena tantum illos esse plectendos, qui majores, non item, qui minores ordines extra legitimum ætatem, vel extra tempora à jure constituta, vel sine litteris dimissionis proprii Episcopi susceperunt; quamquam *num. 24.* fateatur, hos etiam clericos, cum absit bona fides, à susceptorum ordinum exercitio esse suspendendos. Verum id quidem est, quod dicitur de Piana Constitutione; sed Innocentius XII. in *cit. constit. Speculatores*, eo ipso suspensus à susceptorum ordinum executione declarat clericos, qui sine litteris testimonialibus proprii Episcopi, tonsuram, atque ordines susceperunt.

Soy en Remand

TITULUS V.

QUIBUS MODIS POTESTAS JURISDICTIONIS, ET OMNIA
 ECCLESIASTICA BENEFICIA ACQUIRANTUR.

I. Potestas jurisdictionis acquiratur vel ecclesiastico Magistrali, vel delegatione.

§. I.

Potestatem jurisdictionis acquirunt clerici vel ecclesiastico Magistratu, vel delegatione. Qui jurisdictione utuntur sua, & insita beneficio, quo fruuntur, ii proprie dicuntur gerere ecclesiasticum Magistratum; qui non propriam, & nativam, sed ab alio acceptam jurisdictionem exercent, ii delegationem habent, uti sunt Vicarii, de quibus superiori loco actum est. Ecclesiasticum Magistratum clerici consequuntur per electionem, postulationem, collationem, institutionem, quæ nimirum pertinet ad beneficia jurispatronatus. Iisdem etiam modis omnia ecclesiastica beneficia acquiruntur.

SECTIO I.

De electione.

II. Quid electio sit?	IX. & X. Episcoporum electiones Sedi Apostolicæ justis de causis reservatæ.
III. & IV. Electio Summi Pontificis.	XI. Reservationes inducæ à Clemente V., à Benedicto XII., à Regulis Cancellariæ.
V. Romani Pontifices initio Episcopos constituebant.	XII. Concordatæ.
VI. Quomodo delineat electiones delatæ ad Synodos provinciales, ad Metropolitanas, ad Clerum, ad Canonicos?	XIII. Electiones Prælatorum inferiorum.
VII. & VIII. Vetus Episcoporum eligendorum ratio.	XIV. ad XVI. Qui eligere, & qui eligi possint.

XVII. Intra quod tempus
Episcopi electio faciend
sit.

XVIII. & XIX. Electio per
scrutinium.

XX. Per compromissum.

XXI. Per quasi inspiratio-

nem.

XXII. Electionis confirma-
tio.

XXIII. & XXIV. Vis confir-
mationis, atque ejus con-
cedendæ modus.

§. II.

Electio est idoneæ personæ ad ecclesiasticum Ma-
gistratum, aut Dignitatem vacantem canonicè fac-
ta vocatio. Ea proprie pertinet ad majores Eccle-
siæ Dignitates, ad Summum Pontificem, ad Epis-
copos, ad Prælatos sive sæculares, sive regulares,
qui aliis præficiuntur.

§. III. Romanum Pontificem ab antiquis tem-
poribus eligunt Cardinales, de quo multæ sunt
editæ Constitutiones (1), quas servare oportet di-
ligenter, ut res tanti momenti rite, recteque ex-
pediatur. In hac electione præcipuasunt, quod post
soluta justa funeri defuncti Pontificis per dies no-
vem, cardinales die decima conclave ingrediuntur,
posteaquam Missa Spiritus S. solemniter celebrata
est. Postero autem die inchoatur electio, neque
Cardinales, qui in conclavi sunt, absentes expectare
coguntur, neque absentibus licet suffragium
suum alteri committere.

(1) De electione Summi Pontificis celebres in primis sunt
constitutio Gregorii X. in Concilio Lugdunensi *cap. 3. de
Elect. in 6.*, & duæ Gregorii XV. Constitutiones, quarum
altera est Constitutio *Decet Romanum Pontificem 51. pag.
5. tom. 3. par. 3.*, Altera Constitutio *Æterni 41. pag. 400.
tom. 5. par. 4. Bullar. ed. cit.*, in quibus Pontificis elec-
tio accurate describitur. Omnes autem antiquiores de Summi
Pontificis electione constitutiones confirmavit Clemens XII. in
*Constit. Apostolatus 76. pag. 302. tom. 13. Bullar. ed.
cit.*, ubi plura de conclavis regimine, ac de rebus geren-
dis, Sede Apostolica vacante, decretæ sunt. De jure autem

Cardinalium in eligendo Summo Pontifice videndus in primis
Mamachus *ad Auctor. opusc. Quid est Papa? ep. 7. num.
1. seq. pag. 96. et seq. tom. 2.*

§. IV. Cum electio fit per scrutinium (nam fie-
ri potest etiam per compromissum, & quasi inspi-
rationem, quos singulos eligendi modos paulo post
explicabimus) non tantum *scrutinium*, sed etiam *ac-
cessus* adhibetur. Nimirum cum publicato scruti-
nio, nemo electus apprehenditur à duabus ex tri-
bus eligentium partibus, quas postulat electio Sum-
mi Pontificis (1), novum in *accessu* suffragium fer-
re possunt Cardinales, & ita conficere justum nu-
merum suffragiorum, quo opus est, ut canonicè
electio absolvatur. Omnes, qui præsentés sunt, Car-
dinales; exceptis iis, qui in sacris constituti non
sunt (2), jus habent ferendi suffragii, neque repelli
quis potest, quod excommunicatus sit, suspen-
sus, interdictus (3).

(1) *Cap. 6. de Elect.*

(2) Pius IV. in *Constit. In eligendis 73. §. 25. tom. 4.
par. 2. pag. 148. Bullar. ed. cit.*

(3) *Clement. 2. de Elect.*, Pius IV. in *cit. Constit. In eli-
gendis §. 29.* Sed præcipua, quæ ad Romani Pontificis electio-
nem pertinent, accurate descripta sunt in laudatis Constitutioni-
bus Gregorii XV., atque in libello, cui titulus *Ceremoniale
electionis Romani Pontificis*, ubi etiam habentur constitutio-
nes, quas Cardinales initio conclavis sese diligenter servatos
jurati promittunt.

§. V. Episcopus in illis Ecclesiæ primordiis
Apostoli ipsi constituerunt, in primis autem Pe-
trus caput, & princeps omnium, à quo præsertim
Occidentales Ecclesiæ originem repetunt (1). Ve-
rum ampla illa, quæ in Apostolis inerat, potes-
tas regiminis, aut jurisdictionis cum ipsis Apo-
stolis exspiravit, non ad eorum in Episcopatu suc-
cessores translata est; tantum Petri potestas, cui
ceteri suberant, ordinaria fuit, atque ad ejus suc-

cessores deferri debuit. Itaque vita functis Apostolis tantum Petri Successores Romani Pontifices, Episcopus constituere potuerunt eodem jure, quo Petrus ipse constituerat; atque hæc sane fuit vetustissima Ecclesiæ disciplina (2).

(1) Celebre est illud, quod repugnante nemine testatus est Innocentius I. *Ep. 25. ad Dionet. Eugubini.* apud Constantium *col. 8; 6.* " præsertim cum sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africanam, atque Siciliam, Insulasque adjacentes nullam habuisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Petrus, aut ejus successores constituerunt Sacerdotes."

(2) Confer quæ scripsimus *tit. 3. sect. 1. §. XVIII. not. 1.*

§. VI. Lapsu temporis constitutis Episcopatibus, & ampliatis eorum regionibus, factaque provincialiarum divisione, ut res omnis commodius expediretur, Episcoporum electio Metropolitibus, ac Synodis provincialibus commissa est. Verum posterior hæc disciplina nihil detrudere potuit de jure Summi Pontificis, ad quem initio pertinebat Episcopus constituere, Itaque Romani Pontifices etiam cum à Metropolitibus, Synodisque Provincialibus Episcoporum electio perficiebatur, ea in re sui jura Primatus exercuerunt, constitutis legibus, quas temporum, ac locorum ratio postulabat (1). Atque his quidem legibus factæ semper sunt Episcoporum electiones, & vero factæ ab iis, quibus hoc negotium Summi Pontifices commiserunt (2). Itaque si ea, quæ in Episcopis eligendis à Sede Apostolica immutata, sancitaque sunt, perperam, & injuria gesta dicamus, legitimam cum Protestantibus Episcoporum successionem tollemus; at si catholici esse volumus, & legitimam hanc successionem agnoscere, profecto recte omnia, & jure facta habeamus necesse est.

(1) Confer Siricium *Ep. 4. ad Anys.* apud Constantium *col. 642.* & *Ep. 6. ad divers. Episc. cap. 1. col. 659.*, Inno-

centium I. *Ep. 2. ad Victic. cap. 1. col. 748.*, & *Ep. 3. ad Synod. Toletan. col. 764.* & *seq.*, Zosimum *Ep. 7. ad Patrocl. Arclaten. col. 961.*, & *Ep. 11. ad Cler. Ordin. & Presb. Massiliens. col. 973.*, Leonem M. *Ep. 10. ad Episc. Provinc. Viennens. cap. 4. opp. tom. 1. col. 636.* & *seq.*, *Ep. 13. ad Episc. Metropol. Illyric. cap. 3. col. 679.*, *Ep. 14. ad Anastas. Thessalonie. cap. 5. col. 688.* & *Ep. 167. ad Rustic. Narbon. Inqu. 1. col. 1420. ed. Ballerin. Venet. 1753.*, Gregorium M. *lib. 1. Ep. 77. opp. tom. 11. col. 561. ed. Maurin. Paris. Sane Romani Pontifices certo generi personarum Episcopos eligendi, aut nominandi potestatem concesserunt, dederuntque etiam leges, quibus electiones fieri deberent. Quæ leges semper observatæ fuerunt; atque ita profecto Capitula Ecclesiarum Cathedralium eligendi facultatem, ita Principes per indulta, aut pacta conventa jus nominandi obtinerunt. Quisquis in dubium revocat Sedis Apostolicæ potestatem, is in idem quoque discrimen revocet necesse est electiones Capitulorum, aut nominationes Principum, quæ omnes ex illo fonte procedunt. Non igitur in Ecclesia catholica legitimam Episcoporum successionem habebimus; qui Protestantium error est. Testatur Petrus de Marca de *Concord. Sacerdot. et Imper. lib. 2. cap. 8. num. 6.*, idque certissimis ostendit monumentis, quod " Pontificum Romanorum decretis electio personæ collata est in arbitrium Cleri, & Populi, etiam absque Synodi Episcopalis presentia, & num. 8. hujus, inquit, novæ formæ origo tribuenda est Siricio, Papæ, & sequentibus Pontificibus &c." Quomodo hæc electiones ratæ firmæ haberi potuissent, nisi illi legitimam eligendi, potestatem habuissent? Quomodo vero legitima fuisset hæc potestas, nisi eam Summi Pontificis suo jure concessissent?*

(1) Vide Cl. Card. Gerdillum *Confutazione di duo libelli &c. tom. 1. pag. 20. et seq. et pag. 108. et seq.*

§. VII. Jam vero ad clerum delatis Episcoporum electionibus, is porro eligebat, seu potius aliquem designabat, præsentem, ac testimonium dicente populo (1), ne Episcopus daretur invitis, atque ut omnibus essent comperti mores ejus, qui eligebatur (2). Præcipue tamen erant in electione partes Metropolitanæ, & Episcoporum provinciæ (3), qui proprie eligebant Episcopum, & qui suo lubitu rejiciebant postulatam, aut nominatam, ubi minus idoneus videretur.

(1) Populum in Episcoporum electionibus unum dedisse testimonium, ostendunt Bellarminus de Cleric. lib. 1. cap. 6. pag. 248. tom. 1. ed. Venet. Sixtus Senensis lib. 5. Biblioth. adnot. 118. pag. 625. ed. Neap. 1742., Petrus de Marca Concord. sacerdot. et imper. lib. 8. cap. 2. num. 2. et seq. Thomassinus Vet. et nov. Eccles. disciplin. par. 2. lib. 2. cap. 1. et seq. Quod testimonium initio dabatur à populo universo, deinceps, ut procul essent dissidia, & confusio multitudinis, ab Honoratis, et Primatibus Civitatis dari coepit. Si alias unquam populus in electionibus partes habuit, id factum est per abusum, & contra canonum disciplinam.

(2) Episcopus, inquit Cyprianus Ep. 68. pag. 114. ed. Paris. 1666., "deligatur plebs presente, quæ singulorum vitam, plenissime novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione, ne prospexit." Et paulo antea pag. 117. sacerdotales ordinationes fieri ait, "ut plebs presente vel detegatur malorum crimina, vel honorum merita prædicentur, & sit ordinatio justa, & legitima, quæ omnium suffragio, & judicio fuerit examinata." Sæpe tamen hæc populi testimonium, atque petitio despiciebatur; quoniam, ut inquit Cælestinus I. Ep. 5. ad Episcop. Agul. et Calabr. apud Constantium col. 1074. "docendus est populus, non sequendus; nosque, si nesciunt, eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his consensum præbere debemus."

(3) Conc. Nicænum Can. 4. tom. 2. col. 72. collect. Labbat. ed. Ven.

§. VIII. In Ecclesiis compluribus, potissimum si quod erat periculum, ne qua in electione dissidia essent futura, Metropolitæ ad viduatam Ecclesiam mittebat Episcopum Visitatorem, cujus erat edocere populum, quid esset de eligendis Episcopis à canonibus constitutum, & motus componere animorum, qui contrariis studiis raperentur. Ita Clerici, Monachi, laici cum Episcopo Visitatore certum hominem laudabant; atque inde decretum conficiebatur. Re perlata ad Metropolitam, is, accitis provinciæ Episcopis, aut eum, de quo canonicum decretum factum fuerat, Episcopum consecrabat, aut si quid ei officere, & obstare animadverteret, alium Episcopum eligebat (1). Sæculo

tamen XII. jus eligendi Episcopos ad solos viduatæ Ecclesiæ canonicos migravit, quod jus est Decretalium Gregorii IX. (2).

(1) Episcopi Visitatoris crebra mentio est in epistolis S. Gregorii M., præsertim lib. 1. Ep. 78. col. 562., Ep. 41. lib. 4. col. 721., Ep. 21. lib. 6. col. 808., Ep. 17. lib. 10. col. 1052. et Ep. 13. lib. 13. col. 1227. tom. 2. ed. Paris. 1705. Operæ prolium est verba ipsa describere ipsius Gregorii etc. Ep. 13. lib. 13., ut pateat, quod munus esset Episcopi Visitatoris, & quas in Episcoporum electionibus partes clerus, & populus haberent. "Ideo Dilectio tua, inquit Gregorius, ad prædictam, Ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum, plebemque ejusdem Ecclesiæ admonere festinet, ut, remoto studio, uno eodemque consensu talem sibi definiendum expectant Sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonicis nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & Dilectionis tuæ testimonio litterarum, ad nos, sacerdos occurrat." Isdem verbis conceptæ sunt reliquæ Gregorii epistolæ, quibus Visitator constituitur. Ex his autem intelligimus, clerum, & populum tantum laudasse, aut postulasse Episcopum, sed veram, propriamque electionem ad eum pertinuisse, cujus erat postulationem rejicere, aut approbare, & Episcopum consecrare. In multis quidem Ecclesiis, cum de eligendo Episcopo agebatur, à Metropolitæ Visitatore mitti consuevisse constat; sed non idem in omnibus generatim Ecclesiis factum videtur, quamquam ubique præcipue fuerint Metropolitæ partes in Episcoporum electionibus. Plures autem formulæ decreti, quod à clero, & populo fiebat, extant apud Baluzium Formul. antiq. promot. Episc. num. 7. 10. 21. tom. 2. capitul. col. 418. 420. 435. ed. Venet.

(2) Consule titulum Decretalium de Electione.

§. IX. Tandem post Clementem V., Benedictum XII., ceterosque Pontifices Episcoporum electiones Sedi Apostolicæ reservatæ sunt. Avertenda nimirum erant mala complurima, quæ in ipsis electionibus ex ambitione hominum, ex dissensione, studiisque partium oriebantur. Quibus rebus cum remedium adhibere oporteret Romanos Pontifices, factum est, ut ipsi servarent sibi Episco-

porum electiones, ut Ecclesie consulerent, ut dissidia tollerent, ut favorem, & gratiam arcerent, ut ratio haberetur una meritorum (1).

(1) Plenum est corpus Juris canonici dissidorum, quæ in electionibus oriebantur. Leo X. in *Constit. Primitiva* §. 6. tom. 3. pag. 433. *Bullar.*, quæ complectitur concordata Gallie, ex his causis repetit Episcopatum reservationes, & apposite Innocentius apud Thomassinum tom. 2. lib. 2. cap. 33. n. 5. in fin. inquit, "ne si denuo restitueremus vobis licentiam eligendi, de- nuo Apostolica licentia abutenes Remensem schiderei eccle- siam." Atque hæc quidem dissidia, & hæc turbæ, uti ostendit Thomassinus loco max indicato, ex populi factionibus oriebantur, & interdum etiam in cædes erumpebant, adeo ut in Eccle- siis quibusdam Episcoporum electiones intermittere oportuerit, quod in Ecclesiis Bituricensi, Lugdunensi, Burdegalensi, Car- notensi evasisse constat. Rem hanc testatissimam facit canon Concilii Bituricensis anni 1276. col. 574. tom. 14. collect. Lab- bœi, cui præfuit Legatus Pontificius, à quo anathematis poena indicta es adversus tantorum facinorum auctores: "Multitudine populi per iniquitatis filios concita, in electores impetum fa- ciente, electiones ipsæ in nonnullis ecclesiis impediuntur to- taliter &c." Alios quoque penas constituit hæc Synodus con- tra eorum criminum reos, quæ poenæ in Concilio Auscensi an- ni 1279. renovatæ suat col. 602. tom. 14. collect. Labbœi.

§. X. Neque vero Summi Pontifices aliquid de alieno jure usurparunt, uti jactant homines in Sedem Apostolicam male animati, sed potius repe- tere jus suum, quod Ecclesie sollicitudo, ac ratio temporum repetere cogebat. Nam initio jus constituendi Episcopos, uti demonstratum supra est, proprium erat Pontificum Romanorum, qui dein- cept eligendi potestatem concesserunt Synodis Provincialibus, Clero, Metropolitans, Capitulis Cano- nicorum. Cum hi omnes concessa sibi potestate abu- terentur, cum leges in electionibus observandas despicerent, cum in iis ambitio, simonia, studia partium, cetera hujuscemodi dominarentur, con- sequens erat, ut creatio Episcoporum ad eum rediret, in quo jus hoc semper hæserat, & à quo

potestas omnis in inferiores derivata fuerat (1). Ita jure devolutionis (2), justissimisque de causis inte- grata est vetus disciplina, per quam Summus Pon- tificex suo jure Episcopos constituerebat.

(1) Consule Benedictum XIV. *Const. In postremo* 64. §. 15. ejus *Bullar. tom. 4. pag. 305. edit. Venet. 1758.*

(2) Jus devolutionis secundum receptam ubique doctrinam egregie declarat Thomassinus *Respons. ad var. Script. anonyim præfatis. tom. 1. oper. de Veter. & nov. Eccles. disciplin.* "Ubi jus, inquit, ab inferiori ad Superiorem devolvitur, verbi gra- tia à Capitulo ad Episcopum, ab Episcopo ad Metropolitanum, Metropolitanum ad Primatem, non accipit ab inferiori, non usurpat in inferiorem Superior, non facit injuriam inferiori Su- perior, non repetere potest à Superiori inferior... Ratio porro ista potiunde potestatis alicujus oppido magnificentissima est. Solemne est enim, jura omnia ad Superiores ab inferioribus devolvi, & omnium prorsus spiritualium Potestatum jura ad Summum Pontificem devolvi posse, quia summus omnium vertex est. Nec flocci ergo facias jus devolutionis, quo splen- didius aliud vix fingi potest. Si autem hæc jura à Conciliis pro- vincialibus ad Romanum Pontificem devolvuntur, quia sum- mus omnium vertex est; perperam ergo inde inferatur, quod ea ex sese non habeat, quod ea usurpet, quod contrario usu possit amittere." Scripserat autem paulo supra "non ergo eam potestatem à Conciliis provincialibus vel acceperit, vel extorsit Romanus Pontifex; sed quam semper habuerat, semper alicui exercuerat, eam superstantibus Conciliis provincialibus cepit ubique terrarum soles exercere."

§. XI. Initio Clemens V. Sedî Apostolicæ re- servavit Ecclesiæ, quarum Episcopi in Romana Curia decedunt (1). Benedictus XII., præter Epis- copatus in Curia vacantes, alias etiam fecit re- servationes (2). Denique post editas Regum Can- cellariæ generatim Summo Pontifici servata est elec- tio, & collatio omnium Cathedralium Ecclesiarum.

(1) *Extrav. Etsi in temporalium de Præben. int. com- munes.*

(2) *Extrav. Ad regimen cod. tit.*

§. XII. Ob hanc rem turbæ in Ecclesia factæ sunt, quas sustulerunt *concordata*, hoc est pacta conventa inter Sedem Apostolicam, & potentissimos Europæ Principes. Nicolaus V. ita cum natione Germanica rem composuit, ut in Germania Episcopi à Canonicis eligantur, servata Summo Pontifici eorum confirmatione (1). Leo X., abrogata pragmatica sanctione, quam ediderat pseudo-concilium Basileense adversus Pontificias reservationes, Galliarum Regi permisit nominationem idonei viri, qui tamen à Summo Pontifice in Consistorio creandus esset Episcopus Ecclesiæ, ad quam fuerat nominatus (2). Denique alia etiam inita sunt pacta, sive concessa indulta, & privilegia Regibus Hispaniarum, Lusitanæ, Pannoniæ; aliisque Principibus, qui nunc ad cathedrales Ecclesias ditionum suarum vel nominationem habent, vel præsentationem, vel supplicationem, ut Pragmatici loquuntur, pro viris idoneis, & Episcopatu dignis (3).

(1) Concordata Germaniæ à Nicolao V. probata fuerunt in Bulla *Ad Sacram.* 1. tom. 3. par. 3. pag. 61. *Bullar.*

(2) Vide Leonis X. Bullam *Pastor æternus* 21. tom. 3. par. 3. pag. 430. & seq. *Bullar. ed. cit.*, qua abrogatur Pragmatica sanctio, & Bullam *Primitiva* pag. 433., qua comprehenduntur pacta conventa inter Leonem X., & Franciscum I. Galliarum Regem.

(3) Consule Rigant. *Ad Regul. 2. Cancellar. §. 1. per tot.*, ubi omnia inter Sedem Apostolicam, atque Europæ Principes pacta conventa, eisque concessa indulta, & privilegia accurate recensentur.

§. XIII. Pertinent hæc ad Episcoporum electiones. Prælati autem ceteri vel sæculares, vel regulares, aut nominantur à Principibus, ut eos Pontifex confirmet, vel eliguntur à collegio illorum, quibus præficiuntur.

§. XIV. Electio canonica esse debet, ut vim habeat; atque ut canonica sit, duo præsertim spec-

fare decet, primum, qui eligere, alterum, qui eligi possint. Omnibus, qui sunt è gremio capituli, jus est eligendi, & cunctos, qui eo jure frui possunt, vocare decet (1), ne si aliquis prætermisus est, quærelam proponat suam, ut electio irrita declaretur (2). Absentes vocantur per litteras, nisi in remotis locis commorentur (3); nemo invitus interesse cogitur electioni (4), & qui interesse nequit propter justum impedimentum, recte suffragium suum committit uni ex canonicis, vel etiam extraneo, si capitulum consenserit (5).

(1) *Cap. 18. 35. de Elect.*

(2) Quod si absens ratam habeat electionem vel expressis verbis, vel silentio suo, ea minime vitatur *cap. 28. de Elect.*

(3) *Cap. 18. et 28. de Elect.*

(4) *Argum. cap. 6. de Privil.* Verum si intersit Ecclesiæ, vel consuetudine, aut statuto inductum sit, quod omnes non impedit ad faciendam electionem venire debeant, eos omnes venire oportet *Schmalzgrueb. Jus eccles. lib. 1. par. 2. tit. 6. §. 3. num. 22.*

(5) *Cap. 42. §. Illud autem de Elect.* Quin etiam plures constitui possunt procuratores, ut tamen unus eorum tantum suffragium ferat *Cap. 46. de Elect. in 6.* Verum eligens nomine alterius, & suo, non debet incipit conscientia dividere suffragia in diversos, sed arumque debet in unum conferre, nisi ad certam personam eligendam fuerit constitutus *Cap. 46. §. Porro de Elect. in 6.*

§. XV. Carent eligendi jure furiosi, & amentes, in sacris non constituti (1), suspensi (2), qui personali interdicto (3), aut majori excommunicatione tenentur (4), canonici supra numerum (5), carentes ætate, quam statuta postulant (6); denique prohibetur quis semetipsum eligere (7). Quidam etiam ad tempus amittunt eligendi potestatem, & hi sunt, qui inter eligentes laicorum suffragia admiserunt, quæ electio nullius momenti est (8), præterea negligentes eligere intra tempus à jure definitum, & canonicam in eligendo formam contemnentes (9), &

indignum scienter eligentes. Qua potestas, pro ea vice, qua si deliquerant, devolvitur ad reliquos canonicos non delinquentes, & si omnes deliquerint, statim delabitur ad Summum Pontificem, si tantum neglexerint ad proximum superiorem (10).

- (1) *Clemen. 2. de Aetat. et qualis. et ordin. prefic.*
- (2) *Confer Schmalzgrueb. loc. cit. §. 1. num. 9. & Pirling Int. Can. lib. 1. tit. 6. sed. 1. num. 30. ubi explicatur genus suspensionis, quæ canonicos à jure eligendi repellit.*
- (3) *Vid. Schmalzgrueb. loc. cit.*
- (4) *Cap. Postulatis, et cap. ult. de Cler. excom. ministr.* Sed qui tenentur minori excommunicatione licet eligi nequeant, possunt tamen eligere, ut constat ex *Cap. 39. de Elect.*

- (1) *Argum. cap. 54. de Elect.*
- (2) *Cap. 32. eod. tit. in 6.*
- (3) *Cap. 26. de Jurepar. et cap. 7. de Instit.*
- (4) *Cap. 43. de Elect.*
- (5) *Cap. Quia propter eod. tit.*
- (6) *Cap. 41. de Elect., et cap. 18. eod. tit. in 6.*

§. XVI. Ut vero quis creetur Episcopus, exiguntur justis, ac legitimi natales (1), & sana religio, & morum virtus, & idonea scientia (2), & Laurea Sacre Theologie, Jurisve Canonici, aut publicum alicujus Academiæ testimonium, quo ad alios docendos idoneus ostendatur (3). Excluduntur ab Episcopatu minores annis triginta (4), irregulares omnes (5), criminosi (6), excommunicati, suspensi, interdicti (7), qui contra canonum decreta pluribus fruitur beneficiis, quæ incompatibilia dicuntur (8), qui alium habet Episcopatum, nisi eo se abdicare paratus sit (9), qui saltem sex ante menses, quam eligatur, sacros ordines non susceperit (10), denique qui scienter elegerit indignum, eligi per triennium nequit (11).

- (1) *Cap. 7. de Elect.*
- (2) *Cap. 19. eod. tit.*

- (3) *Conc. Trident. Sess. 22. cap. 2. de Reform.*
- (4) *Cap. 7. de Elect. Conc. Trident. Sess. 7. cap. 1. de Reform. Quæ ætas annorum 30. absoluta esse debet, uti sanctum est à Gregorio XIV. in Constit. Onus Apostolicæ 16. §. 9. tom. 5. par. 1. pag. 269. Bullar. ed. cit. In Gallis tamen secundum pacta conventa à Rege nominatur ad Episcopatus, qui vigesimum septimum agunt ætatis annum.*
- (5) *Cap. ult. de cleric. excom.*
- (6) *Cit. Constit. Onus Apostolicæ Gregorii XIV. §. 9.*
- (7) *Cap. 8. de consuet., cap. 3. de Aetat. et qualis. et ordin. prefic.*
- (8) *Cap. 54. de Elect.*
- (9) *Conc. Trident. Sess. 7. cap. 2. de Reform.*
- (10) *Conc. Trident. Sess. 22. cap. 2. de Reform.*
- (11) *Cap. 25., et 26. de Elect.*

§. XVII. Episcopi electio facienda est intra tres menses (1), ut plurimum in templo cathedrali, & cum vacua est Ecclesia, adeo ut irritum sit quidquid, vivo Episcopo, gestum fuerit (2). Lapsa hoc tempore jus eligendi devolvitur ad proximum superiorem (3).

- (1) *Cap. 41. de Elect.*
- (2) *Cap. 36. eod. tit.*
- (3) *Cap. 3. de Supplen. neglig. Prælat.*

§. XVIII. Tribus autem modis, alio præterea nullo, electio perficitur, per scrutinium, compromissum, & quasi inspirationem (1). Fit scrutinium electis tribus scrutatoribus, quorum est colligere suffragia singulorum, quæ certa, & vacua conditione, atque ambiguitate esse debent (2), eaque colligenda sunt secreto, ut plurimum in scriptis, singillatim, non à pluribus conjunctim, justo ordine, ut scrutatores invicem à se ipsis suffragia excipiant, deinde à ceteris secundum ordinem, & prærogativam gradus, quem unusquisque obtinet, diligenter, ut vel ipsi, vel iis præsentibus, tabello in scriptum redigat suffragia singulorum, eaque om. I.

mox publicent, hoc est patefaciant, ut electus censetur, in quem major, & sanior pars capituli consensit (3).

(1) *Cap. Quia propter 42. de Elect.*

(2) *Cap. 2. eod. tit. in 6.*

(3) Ex quo concipiunt Canonistæ, non tantum suffragiorum numerum esse æstimandum, sed etiam zeli ad zelum, ut ajunt, & meriti ad meritum collationem esse faciendam monent. Verum nunc ea zeli ad zelum, & meriti ad meritum collatio observavit, ac tantum suffragiorum, quæ quidem justa, ac legitima sint, numerus inspicitur, uti observat Giraldu*s Exposit. Jur. Pontific. Par. 1. lib. 1. sect. 46. pag. 29. tom. 1.*

§. XIX. Major pars æstimatur, respectu habito ad omnes illos, qui electioni intersunt; & ideo si eorum collegium constet ex. gr. canonicis quindecim, nemo rite electus habetur, nisi octo suffragia obtinuerit (1). Si desit justus hic numerus suffragiorum, nihil agitur, sed electio consequenti die iteranda est, ac tandiu repetenda, donec quis à majori parte eligatur. Absoluta, & patefacta electione, conficitur decretum; quod subscribunt eligentes (2), quibus tunc omnis variandi potestas adimitur (3).

(1) *Cap. 48. de Elect.*

(2) *Cap. 20. eod., Can. 9. cap. 2. q. 1.*

(3) *Cap. 21. & 58. de Elect.*

§. XX. Alter modus eligendi est *per compromissum*, quando à capitulo, nemine dissentiente, uni, vel pluribus, etiam extra gremium capituli existentibus clericis (1), electio committitur (2). Potestas compromissariis data, re non integra, revocari nequit, & cum ii, servatis compromissi legibus, idoneum elegerunt, in eum consentire omnes debent, eumque habere Episcopi loco (3).

(1) *Cap. 42. de Elect.*

(2) *Cap. 30. & 33. de Elect.*

(3) *Cap. 8. 30. & 32. eod.*

§. XXI. Denique *per quasi inspirationem* electio absolvitur, cum electores omnes quasi divino spiritali afflari in eum repente feruntur, de quo antea vix cogitaverant.

§. XXII. Electio rite absoluta electo mox offerenda est, ejusque consensus petendus, quem intramensem, ne cadat jure suo, debet emitte (1), & præterea intra menses tres à Superiore petenda est confirmatio (2). Sed Episcopi, & ceteri, qui à Summo Pontifice confirmandi sunt, intra mensem iter arripere debent ad Sedem Apostolicam, & ab ea petere confirmationem vel per se ipsos, vel per idoneum procuratorem, sumpto tempore ad itineris longinquitatem necessario (3).

(1) *Cap. 6. de Elect. in 6.*

(2) *Cit. cap. 6. de Elect. in 6.*

(3) *Cap. 16. de Elect. in 6. Clem. 2. §. ult. eod.*

§. XXIII. Ideo vero desideratur confirmatio, ut in electionis rationem, in mores, atque in merita electi sedulo inquiretur (1). Nam per eam Episcopus consequitur jurisdictionis potestatem (2), quam si exercent ante confirmationem, jus amittet ex electione quæsitum (3).

(1) *Cap. 19. 22. 44. de Elect.*

(2) *Cap. 15. eod. tit.*

(3) *Cap. 17. eod., Cap. 5. eod. in 6. Vide etiam Constit. Romani Pontificis 6. Julii II. tom. 3. par. 3. pag. 265. Bullarii ult. ed. Roman., qua, confirmatis superioribus ea de re Pontificum constitutionibus, cautum est, ut qui Episcopatum adepti sunt in Curia Romana litteras Apostolicas intra annum impetrare debeant, atque ut ante eas impetratas Ecclesie administrationem suscipere nequeant.*

§. XXIV. Olim confirmatio à Metropolita fiebat, & cum eam, ut plurimum, statim exciperet consecratio, vix una ab altera distinguebatur, adeout Episcopus utramque simul potestatem & jurisdictionis, & ordinis acquirere videretur. Verum confirmatio, & consecratio duo semper distincta fuerunt, ac semper firmum, immotumque fuit, per illam jurisdictionis, per hanc vero ordinis conferri potestatem. Nunc primum Episcopi ab aliis electi, aut nominati à Summo Pontifice confirmantur, postea eorum consecratio perficitur, uti demonstratum supra est. Cum extra Curiam Romanam electi mores, & cetera scitu necessaria expendantur, *processus* conficitur vel à Nuntio Apostolico, vel ab Ordinario, vel si hic desit, à vicinioribus Ordinariis (1), & inde ad Urbem transmittitur, ubi, cunctis diligentissime perpensis, in Consistorio refertur ad Summum Pontificem, quæ *præconizatio* dicitur, deinde in altero Consistorio iudicium fertur, quæ dicitur *propositio*, quam statim sequitur decretum, quod, consultis Cardinalibus, à Summo Pontifice emittitur (2). Episcopi Italiæ, atque Insularum adjacentium coram Summo Pontifice Cardinalibus, Prælati, atque aliis Sacræ Theologiæ, & Juris Canonici peritis viris diligenti, atque improvise examine probantur, eorumque *processus* in Urbe conficitur, antequam Episcopatum obtineant (3).

(1) Conc. Trident. *Sess. 22. cap. 2. de Reform., et Sess. 24. cap. 1. de Reform.*, ubi accuratius rei totius conficiendæ methodus, & ratio declaratur.

(2) Vid. *cit. Constit. Onus Apostolicæ* Gregorii XIV., in instructionem editam an. 1627. ab Urbano VIII., quæ est & *Bullario tom. 6. par. 1. pag. 73. Const. 234.*, ubi etiam traditur ratio, quam servare oportet, cum Regulares Episcopatum consequantur, & ostenditur, quæ tenenda sit methodus cum extra urbem, quæ item, cum in urbe *processus* conficitur.

(3) Vide Fagnanum in *cap. Nisi cum pridem num. 63. de Renunciat.*

SECTIO II.

De Postulatione.

XXV. Quid postulatio sit?   XXVII. In quo cum ea conveniat?
XXVI. In quo differat ab electione?

§. XXV.

Cum aliquis eligendus est, qui canonico impedimento laborat, ita ut ejus electio rata firma haberi non possit, rogare oportet eum, cui jus est dandæ veniæ, ut vitium illud, & impedimentum removeat. Quod fit per postulationem, quæ est petitio à collegio Electorum apud majorem potestatem facta ejus, qui ob aliquod canonicum impedimentum eligi non potest; ea vero respicere debet dumtaxat illos, quorum tolli impedimentum solet, & potest, ceteri inutiliter postulantur (1).

(1) *Cap. 1. de Postulat.*

§. XXVI. Differt ab electione postulatio, quod hæc gratiæ ignitur, illa juri; hæc Superiori offertur, qui idoneus non est, ut ab eo vitium, & impedimentum avertat, illa qui est idoneus, ut electus confirmetur; in electione, quæ rite facta est, electores consilium mutare non possunt, possunt (1) in postulatione, antequam ea Superiori offeratur (2); electus consentire in suam electionem potest, postulatus non potest, nisi sub conditione, si eadem rata habeatur; denique electio à majori suffragiorum parte perficitur, postulatio, ut probetur, duas saltem eorum partes desiderat (3).

- (1) *Cap. 58. de Elect.*
 (2) *Cap. 4. de Postulat.*
 (3) *Cap. 3. de Postulat.*

§. XXVII. In ceteris eadem est electionis, & postulationis ratio, & qui eligendi, ii etiam postulandi jus habent. Præstat tamen electio postulationi, & ideo si pars capituli aliquem elegerit, pars vero postulaverit, tum postulatio electioni præfertur, cum postulantium numerus duplo major est numero eligentium (1). Postulatio autem, ut electio, examinanda est, & postulantes adire debent Superiorem, qui jus habet confirmandæ electionis. Sed hodie generatim omnes, quibus vel ætas, vel alius Episcopatus, vel quidvis aliud impedimento est, quominus eligi possint, à Sede Apostolica veniam, sive ut pragmatici vocant, *indultum eligibilitatis* impetrare solent.

- (1) *Cap. 40. de Elect.*

SECTIO III.

De Collatione.

XXVIII. Quid sit collatio?	rum Pontificum.
XXIX. Episcopus collator beneficiorum suæ dioceseos.	XXXV. ad XXXVII. Reservationes Regularum Cancellariæ.
XXX. Summus Pontifex collator beneficiorum omnium.	XXXVIII. ad XXXX. Reservationum discrimen.
XXXI. Apostolicæ reservationes.	XXXIX. & XXXXII. Annatæ, & earum equitas.
XXXII. Reservationes clausæ in corpore juris.	XXXIII. & XXXIV. Cardinales, & Legati à latere quæ beneficia conferant?
XXXIII. Reservationes Extravagantium.	XXXV. & XXXXVI. Collatio quomodo expediatur?
XXXIV. Reservationes comprehensæ Bullis Summo-	

§. XXVII.

Collatio est modus alius, quo Ecclesiasticos Magistratus, & beneficia adipiscimur. Definitur beneficium vacantis ab habente potestatem libere facta concessio. Summo jure collatio dupliciter differt ab electione. Primum, quod electio locum habet in beneficiis, quæ vacua viduam faciunt Ecclesiam, uti Episcopatus, Abbatia, collatio in ceteris; deinde quod electio fit à pluribus; uti sunt collegia Canonicorum, collatio ab uno solum rectissime absolvitur. Sed moribus hominum, & consuetudine factum est, ut quibusdam in locis Dignitates etiam capitulorum electione tribuantur, atque interdum electio dicatur ea beneficii concessio, quæ ab uno conficitur.

§. XXIX. Collator est omnium beneficiorum suæ diocesis Episcopus; sed lex aliqua, sæpe impedimento est, quominus ipse certa beneficia conferre possit. Atque huc spectant Apostolicæ reservationes per quas certorum beneficiorum collatio pertinet ad Summum Pontificem, huc leges, consuetudines, fundationes, per quas certa beneficia vel ab Episcopo cum Capituli consensu, vel conjunctim cum eo, vel alternatim, vel à solo Capitulo conferuntur. Quas fundationes, consuetudines, leges, quæ in unaquaque Ecclesia vigent, tenere, ac servare diligenter decet.

§. XXX. Sed Summus etiam Pontifex, cujus potestas fertur in omnes dioceses, omnium beneficia conferre potest; & ideo sibi merito quorundam collationes reservavit (1). Eo jure certe usus est S. Gregorius M. (2), quem suspicari non licet jus alienum invadere, & rem non suam arripere voluisse. Sæculo præsertim XII. jus hoc explicatur per triplex genus litterarum (3), quæ conferendi ratio cum minus commoda videretur, satius visum ex litteris consignare certas beneficiorum reservatio-

nes, ut omnes intelligerent, quorum collatio ad Summum Pontificem, quorum ad Episcopos, atque ad ceteros pertineret.

(1) *Papa jure potuit*, inquit Petrus Alliacensis de *Eccles. Conc. gen. Rom. Pontif. auctor. par. 2. cap. 1. §. unde ulterius tom. 2. opp. Gersonii pag. 945. ed. Antuerpiae 1706.* "ordinationes majorum, & electivarum dignitatum, ac collationes aliorum beneficiorum sibi, & Apostolicæ Sedis reservare, quia hæc antiquissimo jure sibi competeabant. Hæc etiam non solum jure universalis administrationis Papalis potuerunt competere, sed etiam ex speciali causa ratione materie subjectæ: utpote, quia inferiores in suis electionibus, & ordinarii collatores in beneficiorum collationibus abutentur, & per potentiam laicalem sæpe jure suo non libere uti permittebantur, seu alia aliqua speciali ratione. . . . Ex quo subinfertur, quod cum Sedes Apostolica in præmissis præscripserit, supposito quod Summi Pontifices in hoc abusi fuerint, vel excesserint, non propter hoc est ab eis hujusmodi jus tollendum, sed abusus pellendus, & excessus restringendi sunt." Confer Paulinum *Vet. & nov. Eccles. disciplin. par. 2. lib. 1. cap. 43. & seq.*

(2) Vide S. Gregorium M. *Ep. 8. 79. 80. lib. 1. col. 495. 563. Ep. 13. 24. & 37. lib. 2. col. 577. 587. & 599. seqq. & Ep. 14. lib. 4. col. 694. opp. tom. 2., ed. Paris. 1705.*, ubi multa hujus rei exempla sunt. Nullum vero indicium, & nulla conjectura est, unde colligi possit, S. Gregorium primum fuisse, qui eo jure uti cœperit. Quinimo cum ipse antiquarum regularum studiosissimus esset, certe dicendum merito est, eum nihil novi induxisse, sed illud tantum egisse, quod ab aliis Pontificibus superiori ætate acrum fuerat. Revera ante Gregorium M. Innocentius I. anno circiter 413. ab Episcopo Naissitano restitui jussit Presbyteros à Bonoso, antequam darentur, ordinatos, qui Naissitanæ dioceses Ecclesias administrabant *Ep. 16. apud Constantium col. 821. seq.* Cælestinus an. 430. aperte *Sedis Apostolicæ auctoritatem* sanxisse scribit, ut clerici de dignitate dejecti locum suum recuperare deberent *Ep. 14. ad Cleric. & Popul. Constantinopol. n. 7. col. 1126. ibid. Leo M. an. 454. Anatolio Constantinopolitano Antistiti jussit, ut Aetium de Archidiaconatu ejus Ecclesie dejectum restitueret, ejeceretque Andream, qui ejus locum injuria occupabat Epist. 113. cap. 2. col. 1190., Ep. 132. cap. 2. col. 1262., & Epist. 135. cap. 2. col. 1278. opp. tom. 1. ed. Ballerin. Venet. 1753. Simplicius anno circiter 475. Gaudium Auusianensem Episcopum ob illi-*

citæ ordinationes, munere sacerdotali, & magna ecclesiasticorum reddituum parte multavit *Ep. 3. ad Flor. apud Labbeum tom. 5. Concil. col. 96. ed. Ven.* Neque multo post Gelasius I. de rebus Ecclesiarum universe constituit, poenamque indixit in Episcopos, qui secus facerent *Ep. 9. ad Epis. Luc. cap. 27. & 28. & Ep. 10. ad Epis. Sicil. eod. loc. col. 321.* Confer etiam eundem Gelasium in *Fragm. ep. loc. cit. col. 349. seq.*, & Symmachum *Ep. 5. ad Cesar. Arlaten. cap. 1. ibid. col. 425.* Mitto cetera generis ejusdem, ex quibus manifestum est, semper Romanos Pontifices ecclesiasticorum honorum arbitrium, & potestatem habuisse.

(3) Dabantur primum litteræ *manitorie*, quibus nisi pateret Episcopus, adhibebantur *præceptorie*, & si neque iis mos gereretur, mittebantur *executorie*, & simul cum iis *Executor*, ejus erat curare, ut pontificia mandata exitum consequerentur. Earum mentio est in decretalibus, præsertim Innocentii III., & Honorii III. *cap. 30. 37. 38. & 40. de Rescript.* Non inde tamen confici potest, *præceptorias*, atque *executorias* litteras primum ab his Pontificibus data fuisse, quasi superiores Pontifices rem omnem egerint hortatu solum, ac precibus, quæ deinceps in mandata conversæ fuerint. Nam ante hos Pontifices non preces, sed *mandatum*, hoc est *præceptorias* litteras adhibuerant Hadrianus IV. *Ep. 11. ad Theobal. Epis. Paris.*, *Ep. 14. ad Can. S. Crucis Aneliani.* *Epist. 16. ad Godefrid. Episc. Atréb. col. 23. & seq. tom. 12. conc. collect. Labbei ed. Venet.*, & Alexander III. in *cap. Si quando de Rescript.* atque ejus quidem ea in re potestatem non solum nemo in discrimen revocavit, sed etiam Rex ipse, atque Episcopi agnoverunt. Nam *Ep. 167. ad Decanum & Capitulum Paris. col. 224. cit. tom. 13. Concil.* Nepoti Meldensis Episcopi Beneficium, aut Dignitatem contulit *precibus*, ut ipse loquitur, "Carissimi in Christo filii illustris Francorum Regis Reginae quæ, & aliarum magnarum personarum precibus inductus: " Quid opus verbis est? Quanta, & quam late patens antiquissimis temporibus potestas fuit Summorum Pontificum in administratione, cura, & distributione reddituum Ecclesiarum, ostendit S. Gregorius M. non solum litteris, quarum supra facta mentio est, sed etiam *Ep. 12. lib. 5. col. 737. ibid.*, qua jussit, ut Visitatori, quem ipse miserat ad Ecclesiam Agrigentinam, quarta pars reddituum ejusdem Ecclesie innoquoque anno tribueretur, itemque Casarius Arlatensis *Ep. ad Symmachum P. tom. 2. concil. col. 956. collect. Harduini ed. Paris.*, S. Leo M. *Ep. 17. pag. 85. par. 2. ed. Romæ 1755.*, alique complures. Non in omnibus quidem Pontificis litteris eadem est verborum formula, sed omnes tamen eodem redeunt, ut quiddam iis

litteris comprehensum est, exitum habere debeat. Orto schismate inter Urbanum VI., & Pseudo-Papam Clementem VII. jus reservationum in discrimen revocari cepit; verum ipse Ludovicus Bavarus in suo, cui favebat, Pseudo-Papa potestatem agnovit reservandi sibi collationem beneficiorum; "ubiqueque Ludovicus dominium habebat temporalium, aut, praevaleret armis, Antipapa in spiritualibus praeidebat, dignitates, ac beneficia conferebat;" uti narrat Cornelius Zantfliet in *Crhonic.* apud Martenium *Veter. Scriptor. tom. 5. pag. 187.* Ex quo facile intelligitur, quomodo catholici reservationes, quæ à vero Pontifice fiebant, accipere debuissent. Revera eas *utiles, et salubres* appellant antiqui Scriptores, qui ea ætate floruerunt, quoniam per eas effectum est, ut averterentur mala, & vitia, quæ in collationes beneficiorum, atque in Episcoporum electiones irrepserant. Confer Bernardum Guidonis in *Vit. Jo. XXII.* apud Baluzium *Vit. Paps. Avenion. tom. 1. col. 157.* Petrum de Herentals *ibid. col. 182.* Antorem Anonymum, qui suppar fuit Joanni XXII., in *Cod. Vaticana num. 4869. pag. 9.* & confer etiam acta Cleri Gallicani *tom. 12. pag. 15. ed. Paris. 1740.* ubi, inter ceteras, hæc etiam rationem proposuit Henricus III. Galliarum Rex, cum quidam essent, qui antiquam electionum rationem redintegrari cupiebant. Sed & aliæ, exque justissimæ fuerunt reservationum inducendarum causæ, ut scilicet Romani Pontifices clericos bene de Ecclesia meritos remunerandi, tum Principibus pro aliquo rogantibus gratificandi, eosque in Ecclesiam propensiores reddendi copiam habent, atque etiam ut beneficiorum collatione firmior esset Romanæ Ecclesiæ communicio cum ceteris Ecclesiis, atque ita unitas Religionis, & mutua conspiratio, atque concordia ecclesiasticæ discipline conservaretur. Consule Thomassinum *Vet. & nov. eccles. discipl. par. 2. lib. 1. cap. 43. & seq.* & Cl. Zaccariam in *Anti-Febronis par. 2. lib. 5. cap. 3. mem. 8. & seq. tom. 4.* ubi de his reservationibus diligenter, atque erudite disputatur. Actum est de Pontificis reservationibus in Concilio Constantinensi, atque hoc alterum erat caput, quod à futuro Pontifice emendari debebat, uti patet ex *Sess. 40. col. 706. tom. 16. concil. collect. Labbæi ed. Venet.* Sed electo Martino V., nihil à Concilio contra illas actum est, imo à Summo Pontifice in ipso Concilio probatæ, confirmatæque sunt tum antiquæ reservationes, tum Regulæ Cancellariæ, ac præterea nova est inducta reservatio mensium, quæ regula IX. Cancellariæ continetur, uti constat ex *Sess. 43. col. 722. 731. & 1275.*

§. XXXI. Tunc igitur stabilitæ sunt reservatio-

nes, quæ sane sunt dissimiles ab affectionibus, & hinc alia sunt beneficia, quæ reservata, alia, quæ affecta dicuntur. Affecta sunt ea, quibus conferendis se miscuit, seu manus apposuit Summus Pontifex; reservata autem sunt, quorum collatio Pontifici expresse servata est. Reverentia Pontifici debita facit, ut nemo conferre possit beneficium affectum, aut reservatum; sed affecta beneficia pro ea tantum vice, reservata perpetuo à Pontifice conferuntur (1).

(1) Præter jus reservationis, confert etiam Summus Pontifex alienarum dioceseon beneficia *jure devolutivis*, cum scilicet ad eum collatio devolvitur, & *jure preventivis*, cum prius collationem occupat.

§. XXXII. Reservationes aliæ *juris corpore clausæ*, & aliæ *extra corpus juris* esse dicuntur. *Juris corpore* continetur reservatio, quam sancivit Clemens IV. (1), beneficiorum, quæ per obitum in Curia vacua fiunt. Quæ reservatio à Bonifacio VIII. traducta deinceps est etiam ad beneficia, quæ obtinent Legati, aut Nuntii Sedis Apostolicæ, ac ceteri omnes ad Romanam Curiam venientes, vel ab ea recedentes, si in locis Curie finitimis, hoc est duorum dierum in itinere distantibus ex hac vita migraverint; itemque ad beneficia Curialium, qui se in locum contulerint Curie finitimum, ibique decesserint, aut Curiam comitantes, dum ea transferunt, in itinere mortui sunt (2).

(1) *Cap. 2. de Præben. in 6.*

(2) *Cap. 34. eod. tit. in 6.*

§. XXXIII. *Extra corpus juris* sunt reservationes, quæ Extravagantibus, quæ item Bullis Summorum Pontificum, quæ denique Cancellariæ Regulis comprehenduntur. Principio Joannes XXII. (1)

confirmavit, latiusque explicavit reservationem, quam fecerat Clemens V.; tum Sedi Apostolicæ reservavit collationem beneficiorum vacantium per prohibitam eorum multitudinem, sive pluralitatem (2). Postea Benedictus XII. superiora confirmans, reservata esse voluit beneficia, quæ vacua fiunt, ubi quis Episcopatum est assequutus, ubi alio translatus, ubi motus dignitate, ubi addictus Curie decessit, postremo beneficia, quæ coram Pontifice resignantur (3). Atque hæ reservationes sunt, quæ Extravagantibus continentur (4).

(1) *Extravag. Ex debito* 5. de *Elect. int. commun.*

(2) *Extrav. Execrabilis* 4. de *Præben. inter commun.*

(3) *Extrav. Ad Regimen* 13. *cod. tit. int. commun.* Vide Rigan-
t. *ad Regul. 1. Cancellar.* §. 1. *num. 38. et seq.*

(4) Extravagantes tum communes, tum Joannis XXII. nunc corporis Juris Canonici partem conficiunt; sed quoniam Extravagantium nomine huic corpori insertæ sunt, pristinam adhuc naturam suam retinere videntur, ideoque iis comprehensæ reservationes Juris corpore clausæ non dicuntur. Confer Rigan-
tium *loc. cit. num. 45. et seq.*

§. XXXIV. Bullæ Pontificum Romanorum multas habent reservationes. Nam ad eas spectant beneficia vacantia propter crimen hæreseos (1); beneficia recepta contracta fiducia, sive, ut vulgo ajunt, *in confidentiam* (2); beneficia vacantia vacua Sede Episcopali (3); Ecclesiæ parochiales, quæ concursu delatæ non fuerint (4); beneficia eorum, qui offendunt litigantes, iudices, causidicos Curie Romanæ (5); itemque beneficia eorum, qui simulato nomine subeunt examen, ut pro aliis beneficium obtineant, aut pensiones offerunt beneficii obtinendi causa (6); denique beneficia vacantia ex resignatione, in qua observatum non fuit præceptum, quod de ea publicanda à Gregorio XIII. dictum est (7).

(1) S. Pius V. *Bulla Cum ex Apostolatus* 44. *tom. 4. par. 2. pag. 348. Bullar. ind. edit. ult.*

(2) S. Pius V. *Bulla Intolerabilis* 117. *tom. 4. par. 3. pag. 67.*

(3) S. Pius V. *Bulla Sanctissimus in Christo* 77. *tom. 4. par. 3. pag. 362.*

(4) S. Pius V. *Bulla In conferendis* 51. *tom. 4. par. 2. pag. 362.*

(5) Alexander VI. *Bulla In eminenti sedis* 15. *tom. 3. par. 3. pag. 255.*

(6) Paulus IV. *Bulla Inter ceteras* 17. *tom. 4. par. 1. pag. 340.*

(7) Gregorius XIII. *Bulla Humano vix judicio* 155. *tom. 4. par. 4. pag. 41.*

§. XXXV. Magnus quoque est reservationum numerus in Regulis Cancellariæ. In I. renovantur reservationes duarum, quas memoravimus, Extravagantium *ad regimen*, & *execrabilis*; præterea reservantur beneficia, in quibus conferendis non ea servata est ratio, quam Synodus Tridentina constituit. In II. reservantur omnes Ecclesiæ Cathedralis, & Monasteria consistorialia majoris redditu, quam 200. florenorum auri, & omnia beneficia, quæ vacua fiunt Sede Episcopali vacante. In III. ampliuntur reservationes *Extravagantis ad regimen* & reservantur beneficia, quæ aliquis resignavit, audivit intra tempus vacationis, & concessionis aliorum incompatibilium beneficiorum. In IV. reservantur majores Dignitates post Pontificales in Ecclesiis Cathedralibus, & principes Dignitates in Ecclesiis Collegiatis excedentes redditu decem florenorum auri, non quidem omnes, sed quæ prima sit, sive Decanatus, sive Præpositura, sive alio quovis nomine appelletur; præterea Dignitates conventuales Regulares, quæ in commendam dantur, & perpetuæ sunt; præceptorie quorumvis Ordinum non militarium; denique beneficia Cardinalium (1), & eorum qui vel Summo Pontifici, vel ipsis Cardinalibus familiares famuli fuerint.

(1) Vide Constitutionem Julii III. editam *die 12 Detem.*

an. 1553. impressam post ejus Regulas Cancellariæ, qua declaratum est, etiam Cardinales tamquam Pontificis familiares habendos esse.

§. XXXVI. In V. omnia beneficia collectorum, & subcollectorum fructuum Camera Apostolicæ. In VI. omnia beneficia Curialium in itinere decedentium, dum Curia transferatur. In VII. beneficia omnia cubiculariorum, atque cursorum Summi Pontificis. In VIII. Canonicatus, Præbendæ, Dignitates, Personatus, Officia, quæ sunt in tribus Urbis Ecclesiis S. Joannis Lateranensis, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris (1), itemque beneficia, quæ, absentibus, Cardinalibus in eorum titulis vacaverint.

(1) Verum Regula hæc non comprehendit minora beneficia, quorum collatio privilegio Summorum Pontificum ad Cardinales Archiepiscopos, atque ad Capitula pertinet, ut observat Riganus *ad eand. Regulam* §. 1. num. 13. & seq.

§. XXXVII. Denique in IX. regula reservantur cuncta beneficia, quæ vacaverint in octo mensibus Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Augusti, Octobris, Novembris. Hodie iis Episcopis, qui in suis Ecclesiis commorantur, beneficium, & remunerationis loco libera (quam tamen postulare debent) sex mensium collatio permittitur, eo quidem tempore, quo resident, ita ut alternis mensibus cum Pontifice dividant collationem, nisi ea beneficia vacent, quæ ex aliis capitibus ad Pontificem pertineant. Relinquuntur autem his Episcopis Februarius, Aprilis, Junius, Augustus, October, & December; menses reliqui Summo Pontifici reservantur.

§. XXXVIII. Inter reservationes harum Regularum, ceterasque reservationes, quæ aut juris corpore, aut Extravagantibus, aut Bullis continentur magnum discrimen est. Nam hæc perpetuam vim habent, illæ autem vim omnem amittunt, decedente

Pontifice, sed paulo post creationem ab unoquoque suscitantur. Quod non ita intelligendum est, ut vacua Sede Apostolica liceat Episcopo conferre beneficia omnia, quæ in Regulis Cancellariæ reservantur.

§. XXXIX. Nam videndum est, cujus generis sit reservatio. Cum adhæret rei, hoc est beneficio, cujus generis sunt Regulae I. II. III. IV. & VIII., cum item pertinet ad certam personam, cujus officium reservationem inducit, quo spectant Regulae V. VI. VII., etiam mortuo Pontifice manet reservatio. Itaque nullum ex his beneficiis conferre potest Episcopus, exceptis illis, quæ curam habent animarum, quæque vacua Sede Apostolica ab Episcopo recte conferuntur, ne quid interim, dilata collatione, populus accipiat detrimenti (1).

(1) *Cap. 35. de Præben. in 6.*

§. XXXX. Quare propter obitum Pontificis tantum reservata esse desinunt beneficia, quæ ad tempus conferendi pertinent, quæque Regula IX. continentur. Verum hæc etiam beneficia ut recte ab Episcopo conferantur, expedienda est collatio, cum vacua est Sedes Apostolica; nam electo Pontifice, confirmatisque Regulis amittit Episcopus conferendi facultatem, eaque redit ad Summum Pontificem (1).

(1) Regula LXVIII. Cancellariæ.

§. XXXXI. In conferendis beneficiis exigit Sedes Apostolica unius anni redditus, si beneficia sint majora, sive consistorialia, ut Archiepiscopatus, Episcopatus, & similia; dimidium autem fructuum unius anni, si beneficia minoræ sint, & ejus redditus singulis annis summam superent 24. ducatorum aurocorum, quos vocant *de Camera*; quæ annate, & medietate annate nuncupantur (1). Earum usus in Eccle-

siis quibusdam antiquissimus est (2); sed quo primum tempore isdem Romana Ecclesia uti cœperit, non satis exploratum est (3).

(1) De annatis agit in *Bulla Decet Romanum* 7. Pauli II. tom. 3. part. 3. *Bullar.* pag. 126., in *Bulla Apostolica* 4. Innocentii VIII. tom. 3. pag. 200., in *Bulla Incumbentia* 16. Pauli IV. tom. 4. par. 1. pag. 339., in *Bulla Apostolica* 56. S. Pii V. tom. 4. part. 2. pag. 309., in *Bulla Camera nostre* 46. Sixti V. tom. 4. part. 4. pag. 213., in *Bulla Alias* 56. Urbani VIII. tom. 5. part. 5. pag. 222.: in *Bulla Postquam* 82. Clementis V. tom. 7. pag. 146.

(2) Consule Thomassinum *Vet. & nov. Eccles. disciplin.* part. 3. lib. 2. cap. 58. num. 1. & seq., & Natalem Alexandrum *Histor. eccles. dissert. 9. de annatis art. 1. pag. 487. tom. 9. ed. Venet. an. 1776.*, à quibus multa ea de re exempla afferuntur.

(3) Multi sunt viri docti, & graves, qui annatas inductas putant exemplo Legis veteris, qua Levitæ Summo Sacerdoti decimas decimarum solvere jubebantur *Nom. XVIII.* Nam quemadmodum lege nova Romanus Pontifex Summus Sacerdos est, ac totius Ecclesiæ caput, ita æquum est, quod ei ab Episcopis, & Sacerdotibus aliquid persolvatur; quo ipse consulat decenti tuitioni sui, atque omnes agnoscant primatum, quem habet in Ecclesia universa. Ita sane Legatis Principum Germaniæ, qui de annatis conquirebantur, responsum scribit Pallavicinus *Histor. Concil. Trident. lib. 2. cap. 8. num. 4. Confer D. Thomam 2. 2. quest. 87. art. 4., Petrum Alliacensem in tract. de Auctor. Eccles. &c. par. 2. tom. 2. opp. Gersonii pag. 945. ed. Antuerpiæ 1706., Baronium ad an. 1156. num. 19. pag. 105. tom. 19. ed. Lucæ, Raynaldum ad an. 1390. num. 12. pag. 50. tom. 8. ed. Lucæ.* Annatarum usum in Ecclesia Romana antiquissimum esse constat; sed quo primum tempore induci cœperit, certo definiti non potest. De Clemente V. narrat Matthæus Westminsteriensis *Flor. Histor. ad an. 1306. pag. 454. ed. Francofurti 1601.*, & Thomas Walsinghamus *Apudign. Neutrie in Angliæ. Hiberniæ. &c. pag. 497. & 498. ed. Francofurti 1602.* eum ad duos tresve annos beneficiorum, quæ in Angliâ vacarent, annatas servasse. Similiter Joannes XXII. legem edidit de annatis ad certum tempus solvendis ex omnibus beneficiis *Extra. 10. & 11. de Præben. & dignit. in communes*; & post obitum Gregorii XI. Camera Apostolicæ magna vis pecuniæ ob non solutas annatas debebatur, uti tra-

dit Thomassinus *part. 3. lib. 2. cap. 59. num. 3.* Denique Bonifacius IX. perpetuam ea de re legem edidit, modumque constituit, qui nunc pro solvendis annatis obtinet; atque hinc ipso Pontifex annatarum auctor à quibusdam habetur, licet ex revera multo antiquiores sint, uti ostendunt Spondanus *ad an. 1399. num. 1.* & Raynaldus *ad eundem annum num. 12. pag. 50. tom. 8. ed. Lucæ.*

§. XXXII. Hoc unum constat, pervertustum esse annatarum usum in Ecclesia Romana, atque earum exigendarum causas esse justissimas, ac prope necessarias. Nam à Romanis Pontificibus multa, & gravia ferenda sunt onera, ut opem ferant Principibus adversus hereticos, atque infideles, cujus rei monumenta certa in historiis extant, ut in longinquas regiones mittant viros ecclesiasticos amplificandæ causa religionis, ut pauperibus, atque ad Christi fidem venientibus opulentur, ut denique rebus consulant Ecclesiæ universæ (1). Hinc cum sæpe de annatis actum, quæsitumque fuisset, nihil adversus eas constitutum est, sed firmæ, immotæque sunt relicte, omniaque explosa, & rejecta, quæ contra ipsas proponebantur (2).

(1) His de causis, quas nemo non intelligit esse justissimas, exiguntur annatæ; ex quo patet, quam gravis sit error illorum, qui aliquid simoniæ vitium in iis latere existimant, quasi propter electionum confirmationem uti beneficiorum collationem exigantur. In hoc errore refutando frustra à nobis opera tereretur, cum id multo præstiterit graves, & intelligentes viri, quos ne singulos recenseamus, indicabimus Thomassinum *Vet. & nov. eccles. disciplin. par. 3. lib. 2. cap. 58. num. 5.*, & Natalem Alexandrum *Histor. eccle. sæc. XV. & XVI. dissert. 9. de annatis art. 3. pag. 490. tom. 9. ed. Venet. 1776.* Confer etiam Fagnanum in *Cap. Præterea 3. Ne Prælati vices suas &c.* & Zaccariam in *Anti-Febrois par. 2. lib. 5. cap. 3. num. 1. & seq. tom. 4.*, qui de annatis agunt copiose, & diligenter.

(2) Actum de annatis fuit in Concilio Constantiensi, cum quidam essent, quibus ex minime probarentur. «Nationis Gallicæ Deputati, ut inquit Natalis Alexander loco mox indicato, simoniæ notam annatis afflixerant errore facti, quia
Tom. I. Mm.

propter confirmationem electionum, & promotionum ad ecclesiasticas dignitates sacrum illud tributum exigi sunt arbitrati. Sed nemo Gallicanæ Ecclesie tribuat, quod nationis Gallicanæ Deputati contra annatas apud Constantiense Concilium scripserunt, cum florentissimam illam Ecclesiam sufficienter non representarent, nec Petrus de Alliaco, & Joannes Gersonius, præclara ejusdem Ecclesie, & Academiæ lumina, aliique Præfules, & Doctores annatas simoniæ damarent.¹⁶ Ille de annatis querelæ ad Concilium delatæ fecerunt, ut *Sess. 40.* etiam annatæ describerentur inter cetera, quæ futuro Pontifici emendanda proponerentur. Martinus V., qui *Sess. 41.* Pontifex creatus est, multa emendavit *Sess. 43.*, sed nihil contra annatas constituit, imo vero declaratum est, quod ceteris fuerat satisfactum, uti patet ex ipsa *Sess. 43. col. 721. tom. 16. collect.* Labbzi *ed. Venet.* Quin in Ms. codicibus Cardinalis Capranica, & Vindobonensis, qui appendicis loco Constantiensis Concilii actis adjuncti sunt *ib. col. 723. decret. 4., & col. 728. decret. 13.* habentur hæc: "Romano Pontifici, & S. R. E. Cardinalibus, pro illorum sustentatione, rebus Romanæ Ecclesie stantibus, ut sunt, non videtur aliter posse provideri, quam hæc usque factum est, scilicet per beneficia, & communia servitia, quæ vacantie nuncupantur."¹⁷ In Concilio Basileensi *Sess. 12. t. 17. concil. collect.* Labbzi *col. 277.* rogatus est Summus Pontifex, ut annatas tolleret, cum polliciti fuisset concilii Patres, sese daturos operam, ut aliud annatarum loco obtineret. Sed cum deinceps nihil ea de re præstissent concilii Patres: Summus Pontifex annatas retinuit, quas antea percipiebat. Ejusdem concilii Patres cum male animati essent in verum Pontificem Eugenium IV., à quo Synodus revocata fuerat, annatas sustulerunt *Sess. 21. ibid. col. 317.*, sed postea *Sess. 42. ib. c. 418.* annatas, quas in legitimo Pontifice condemnaverant, dederunt Pseudo-Papæ Felici V., cujus partes tuebantur. Aliæ adversus annatas editæ sunt leges in Sanctione Pragmatica; sed ea subblata pactis conventis inter Leonem X., & Franciscum I. Galliarum Regem, cautum est, ut irritæ essent collationes beneficiorum, quorum veri reditus designati, ac patefacit non fuissent. Etiam ad Concilium Tridentinum querelæ contra annatas delatæ sunt; sed Concilii Patres omnibus satisfecerunt, atque annatarum æquitate clarissime demonstrarunt, uti narrat Cardinalis Pallavicinus in *Histor. Concil. Trident. lib. 2. cap. 8. num. 3. & seq.* Consæ etiam Pii IV. responsa ad Germanorum de annatis querelæ apud Raynaldum *ad an. 1563. n. 44. tom. 15. pag. 370. edit. Lucæ 1756.*

§. XXXXIII. Etiam Cardinales, & Legati à latere fruuntur jure conferendi beneficia, quæ vacaverint in eorum titulis, atque Episcopatus subvicariis, aut in provincia, in qua legationis munus exercent. Atque hi beneficia conferunt quovis mense, cum non obstringantur altera illa mensium divisione, quæ profluit ex regula IX. Cancellariæ; & Legatus quidem à latere in provincia sua primus occupare potest collationem beneficiorum, quæ ad Episcopum pertinent, ita ut si ab utroque idem beneficium collatum sit, potior habeatur collatio, quæ antiquior est (1).

(1) *Cap. 6. de Offic. Legat., Cap. 31. de Præben. in 6.*

§. XXXXIV. Omnes Cardinales habent à Summo Pontifice facultatem, sive, uti vocant, indulgentiam (1) conferendi beneficia, quibusdam exceptis (2), quæ vacua fiunt in suis Titulis, Ecclesiis, Cathedralibus, Diocæsesibus, Abbatibus, & Monasteriis sibi commendatis, laxato vinculo Regularum Cancellariæ. Verum ut in suis Titulis, atque Episcopatus subvicariis conferre ipsi beneficia possint, in Curia Romana commorari debent (3), quoniam absentes eo jure carent, nisi illud peculiari beneficio Summi Pontificis impetraverint (4). In tribus autem Basilicis S. Joannis Lateranensis, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris, quæ inter Cardinalium titulos minime recensentur, Cardinales Archipresbyteri minora conferunt beneficia, etiam si absentes à Curia reperiantur (5).

(1) Indultum, quod singulis Cardinalibus à Summo Pontifice dari solet, late explicat Rigantius *ad Regul. 8. Cancell. §. 1. fere per tot.*

(2) Excipiuntur majores Dignitates in Cathedralibus, & Principes Dignitates in Collegiatis Ecclesiis, aliæque beneficia, quorum collatio ad unum Pontificem pertinet, & de quibus late agit Rigant. *ad Regul. 1. Cancell. §. 4. num. 13. & seq.*

ad Regul. 4. §. 1. num. 38. & §. 3. num. 24. & seq.

(3) Vid. Rigant. ad Regul. 8. Cancell. §. 1. num. 44. & seq. & num. 144. & seq. ubi ostenditur, quæ proprie Curia Romana sit, in qua Cardinalis commorari debet, ut beneficia conferat, quæ in suo Titulo, aut Episcopatu subvicio vacua sunt.

(4) Quædam hujus generis exempla numerat Rigantius loc. cit. num. 142.

(5) Vid. Rigant. loc. cit. n. 37. & seq. Verum collatio minorum beneficiorum in tribus Urbis Basilicis pertinet etiam, ut diximus, ad capitula, qua de re videndus ipse Rigantius loc. cit. num. 13. seq.

§. XXXV. Collatio, sive ab Episcopo fiat, sive à Summo Pontifice, sive ab ejus Legato, aut Cardinali non viva voce, sed scripto fieri debet. Pontifex dat diplomata, quæ Bullæ dicuntur, quæque à pluribus Datarie & Cancellarie ministris obsignantur. Earum alie dicuntur *in forma gratiosa*, alie *in forma dignum*, alie demum *in forma Commissaria*. Litteræ *in forma gratiosa* dantur ad clericum, qui sui Episcopi exhibitio testimonio beneficium obtinuit, easque veram secumferunt beneficii collationem. Litteræ *in forma dignum*, quæ ita appellantur, quod ab eo verbo exordiuntur, locum habent, cum illud Episcopi testimonium, ex quo pateat idoneum esse clericum, in medium allatum non fuit; propterea mittuntur ad Episcopum, cujus esse debet certo clerico beneficium attribuire, postquam ipse, facto periculo, dignus, & idoneus repertus est. Denique *in forma Commissaria* conceduntur litteræ, cum clericus illud quidem dedit Episcopi testimonium, sed multa adhuc ab se narrata Summo Pontifici, ut beneficium consequatur, demonstrare debet coram designatis *Exequutoribus*, vocatis omnibus, quorum interest. Atque hæ litteræ non veram collationem continent, sed tantum *mandatum*, ut ajunt, *de conferendo*.

§. XXXVI. Episcopus etiam publico instrumento, eoque ab ejus Cancellario obsignato complectitur beneficii collationem. Ubique mentio fit de natura, atque rebus beneficii, de tempore, ac modo, quo illud vocaverit, de meritis ejus, qui idem postulat.

SECTIO IV.

De Institutione, & Jurepatronato.

XXXXVII. Institutionis definitio.	le, vel mixtum.
XXXXVIII. Juspatronatus. Unde ductum Patroni nomen?	LII. Reale, vel personale, itemque hereditarium, vel gentilium.
XXXXIX. Jurispatronatus concedendi causæ, ejusque origo.	LIII. & LIV. Quomodo acquiritur?
I. & II. Jus patronatus vel ecclesiasticum, vel laicale, vel mixtum.	LV. ad LVII. Quomodo transferatur, & quomodo à pluribus presentatio fiat?
	LVIII. Quomodo amittatur?

§. XXXVII.

Postremus modus, quo Ecclesiasticos Magistratus, & beneficia consequimur, est Institutio, quæ definitur beneficii concessio facta ad presentationem ejus, qui habet juspatronatus (1). Quare duo hic necessaria sunt, ut quis beneficium obtineat, Institutio, & Presentatio. Hæc ad Patronum pertinet, cujus est designare, & offerre clericum; illa ad Episcopum, cujus est designato clerico beneficium tribuere, modo nihil obstat, cujus causa repellendus videatur (2).

(1) Institutionis vocabulum latius interdum accipitur, adeo etiam collationem comprehendat, eaque est institutio, quæ libera appellatur. Proprie tamen, ac strictè institutio pertinet ad beneficia jurispatronatus, ac de ea nos hoc loco disserimus.

(2) Cap. ult. de Instit. in 6., Concil. Trident. Sess. 7. cap. 23. et sess. 25. cap. 9. de Reform.

§. XXXVIII. Est autem juspatronatus jus presentandi clericum instituendum ad ecclesiam, vel beneficium vacans. Quæ presentatio nobilissimam facit, ac præcipuam juspatronatus partem, quamquam ipsum & minora quædam jura comprehendat, uti sunt jura alimentorum, sepulture, sedis, processionsis, thuris, & cetera, que honorifica appellantur (1). Qui his juribus frui Patronus dicitur, sive quod patrocinium Ecclesiæ præstare debet, sive quod olim dominus fuerit earum rerum, ex quibus Ecclesia ædificata est (2).

(1) Cuncta hæc iura ut una definitione comprehendat Franciscus de Roye in *Prolegom. ad tit. de juspatron. cap. 1.*, juspatronatus definit jus, quo fundatori alicujus ecclesiæ in ea competit. Verum & in Jure Civili juspatronatus, quod manumissor in libertum habet, multis constat, puta successione, operis, obsequiis, atque officiis; & tamen jus successionsis, quod præcipuum est, per eminentiam juspatronatus appellatur. Ipse Franciscus de Roye peculiari libello *de Juribus honorificis Patronorum* diligenter disputat.

(2) Originem hujus nominis quidam referunt ad ætatem S. Gregorii VII., quidam etiam ad ea tempora, quibus Gregoriana collectio edita est. Sed eam antiquiorem esse demonstrat Franciscus de Roye in *Prolegom. ad tit. de Juspatr. cap. 1.*

§. XXXIX. Propterea Sacri Canones templorum, altarium, beneficiorum fundatores, eorumque liberos, & heredes præcipuis quibusdam juribus, honoribus, & privilegiis donarunt, ut erga illos se gratos præberent, ceteri autem pari ad bene de Ecclesia merendum voluntate excitarentur (1). Hinc nomina, & elogia Fundatorum in Ecclesiis recitata, sacrisque dyptychis inscripta fuisse constat (2); hinc eorum nomina Ecclesiis imposita (3); hinc datum jus designandi, & offerendi clericum, qui beneficium adipiscatur; hinc reliqua concessa jura, quæ honorifica appellari diximus (4). Omnium tamen maximum, ac præcipuum est jus offerendi, seu presentandi Epis-

copo clericum, qui institui, & creati debeat Rector templi, seu beneficii, ad quod presentatus fuit; de quo quidem jure agendum nobis hoc loco est.

(1) Integer Canon 38. Concilii Toletani IV. apud Labbeum *tom. 6. col. 1462. ed. Venet.* quem mancum, & mirulum Gratianus habet in *can. 30. caus. 16. qu. 7.*, satis aperte significat, Ecclesiam jura illa Patronis concessisse, ut se erga ipsos gratam præberet. Nam de patronis ad inopiam redactis inquit: "præbendum est & sacerdotibus vite solatium indigentibus, & maxime his, quibus restituenda vicissitudo est." Et in fine quanto magis his consulendum est, quibus restitutione justa debetur. Justa hæc retributio, et vicissitudo præcipua fuit juspatronatus inducendi ratio.

(2) Concilium Emeritense *can. 19. col. 522. apud cit. Labbeum tom. 7.*, S. Paulinus *Ep. 32. col. 194. ed. Veron. 1736.*, Sidonius Apollin. *lib. 2. Ep. 10. et lib. 4. Ep. 18. pag. 1086. et 1097. to. 6. Biblioth. PP. Lugdun. 1677.*

(3) Ita Titulus Equitii, Titulus Damasi, Titulus Lucinæ, aliæque complures Ecclesiæ a suis Fundatoribus nomen acceperunt. Viden. F. Florens *tract. de Juspatr. in Præfat. pag. 324 tom. 2. opp. ed. Norimbergæ 1756.*

(4) Jus presentandi concessum est Fundatoribus à Conc. Aransicano I. *c. 10. col. 1785. t. 1. coll. Harduini*, quem canonem non multo post confirmarunt II. Arelatensis Concilii Patres *can. 36. tom. 2. col. 776. ibid.*, postea Nicolaus II. utrumque renovavit apud Gratianum *can. 1. caus. 16. qu. 3.* Ipsius quoque juris meminit Zeno Imperator in *L. 15. c. de Sacros. Eccles.*, atque etiam Justinianus. Nam *Novella 57.* probat Zenonis constitutionem, & *Novella 127. cap. 18.* confirmat idonei clerici presentationem, ac nominationem, sicut & Pelagius Pontifex in *can. 31. c. 16. q. 1. & in can. 4. c. 18. q. 2.* Hæc etiam confirmata sunt à Concilio Toletano IV. & IX. in *can. 30. & 32. c. 16. q. 7.* ac Patrono ad inopiam redacto ex Ecclesiæ bonis alimenta tributa sunt. Postremo honorem quoque processionsis addidit Clemens III. in *cap. 25. de Juspatr.* Neque enim audiendi sunt, qui jus hoc Patronis multo ante tributum putant à Gelasio Pontifice in *can. Frigenius & can. Pie mentis c. 16. q. 7.*, quoniam hi canonem longe aliud significant, uti ostendunt Fr. Florens *tract. de Juspatr. in præfat.*, & Fr. de Roye *de Jurib. honorif. lib. 1. c. 7.* Baronius *ad an. 455. n. 23. t. 8. pag. 180. edit. Lucae* memorat piam mulierem Bassam, quæ Andream acce-

sivit, ac pastorem efficit, & prefectum monasterii, quod ab ea fuerat edificatum.

§. L. Juspatronatus vel est ecclesiasticum, vel laicale, vel mixtum. Ecclesiasticum est, quod Ecclesia, vel clericus habet titulo ecclesiastico; laicale, quod ex bonis laicorum constitutum est, quodque ad aliquem pertinet laicali titulo; ex gr. agnationis, hereditatis; mixtum, quod ex ecclesiasticis, & laicalibus bonis conflatum est, atque ita ad laicos, & Ecclesiam pertinet, ut non alternatim, sed simul ab utrisque fiat presentatio. Laicus ad presentandum habet quatuor menses, ecclesiasticus menses sex, uterque à die cognite vacationis (1). Laicus, cui brevis conceditur temporis intervallum, quo presentationem expediat, potestatem habet variandi, offerendique alium; Ecclesiasticus ea facultate caret, quoniam in eligendo clerico, quem offerat, & laico peritior esse censetur, & longiori deliberatione accuratius ferre iudicium debet (2).

(1) *Cap. 22. & 67. de Jurepatr., cap. iii. §. ult. eod. in 6.*

(2) Quæ variandi potestas, quam laicus habet, in eo est posita, ut ipse facta presentatione alium similiter idoneum clericum nominare possit *cumulative*, ut ajunt, non *privative*, hoc est alium adungere illi, quem pridem nominaverat, non cum rejiciat *cap. 5. et 24. de Jurepatr.* Tunc autem cum æque idonei sunt clerici, *quis eorum alteri preferatur, iudicio Episcopi* relinquitur, ut inquit Lucius III. *in it. cap. 24.* Verum cum ecclesiasticum est juspatronatus, in quo patronus variandi facultatem non habet, qui primo presentatus est, modo sit idoneus, institui debet. Similiter si laicus Patronus clericum obtulit non idoneum, propter suam, quam habet, variandi facultatem, alium offerre potest; sed ecclesiasticus, qui sciens prudens id fecit, pro ea vice amittit juspresentandi. Confer Benedictum XIV. *de Synod. Dioces. lib. 12. c. 7. n. 6.* & Giraldum *Exposit. jur. Pontific. par. 1. lib. 3. tit. 38. sect. 179. tom. 1. pag. 393.*

§. LI. Lapsa tempore, quod ecclesiastico, aut laico Patrono concessum est, neque exacta presentatione, transit ad Episcopum potestas conferendi beneficium suo arbitratu (1). Mixtum autem juspatronatus naturam utriusque sequitur, ac semper illud sibi vindicat, quod in altero fuerit optimum. Itaque est in eo tum variandi potestas, tum spatium sex mensium ad faciendam presentationem, quorum alterum laicalis, alterum juspatronatus ecclesiastici proprium est.

(1) *Cap. 3. de Jurepatr.*

§. LII. Est item juspatronatus reale, quod inheret rei, prædio scilicet, aut castro, & cum re defertur ad ejus possessorem; & personale, quod non rei est adjunctum, sed certis adscriptum personis, hoc est patrono, ejusque heredibus, aut descendantibus. Denique jus patronatus est hereditarium, quod simul cum hereditate sive, testamentaria ad heredes defertur, & agnatum sive legitimum, sive familiare, quod transit ad eos, qui sunt ex familia, sive agnatione; præterea mixtum ex utroque, quod etiam vocatur *ex pacto, & providentia*, quodque ad eos defertur; qui sunt heredes simul, & successores legitimi, adeo ut nemo illud sibi asserere possit, nisi ostendat, esse se heredem, atque à testatore descendantem.

§. LIII. Acquiritur juspatronatus per constructionem, si quis videlicet ære suo Ecclesiam edificavit (1); per fundationem, si quis fundum ad Ecclesiam construendam præbuit; per dotationem, si quis dotem dedit aptam, & idoneam, per quam consultum sit sumptibus, quos Ecclesia conservatio, & Ministri postulant (2). Qui hæc tria unus præstitit, is unus quoque patronus efficitur; at cum alter Ecclesiam excitavit, alter fundum, & alter dotem dedit, omnes juspatronatus consequuntur.

tur (3) modo cum Episcopi consensu ædificata Ecclesia fuerit (4).

(1) *Can. 26. §1. 32. 33. c. 16. §. 7., cap. 25. de Jurepatr.*, Conc. Tridentinum *Sess. 14. cap. 12., et Sess. 25. c. 9. de Reform.* Atque hæc quidem, quam sequitur, communis opinio est, quod tribus hæc modis, constructione scilicet, fundatione, dotatione acquiritur juspatronatus, adeo ut si tres fuerint, quorum alter ecclesiam ære suo ædificaverit, alter fundum, alter dotem dederit, omnes juspatronatus consequantur. Quidam tamen sunt, qui fundi donatione illud adquire negant, agentes, fundationem, quam canones memorant, esse constructionem, non fundi donationem, & aliquem esse vix posse, qui in alieno fundo ecclesiam ædificet. Quæ sententia est Francisci de Roye *ad tit. de Jurepatr. cap. 13.*, Van-Espeñii *Jus Eccles. univers. par. 2. tit. 25. cap. 3. num. 6. et seq.*, & aliorum quorundam. Ego facile do, & concedo, interdum constructionem cum fundatione confundi, atque omnes, ut plurimum, in suo, non in alieno fundo ecclesiam ædificare. Sed si quis in alieno ædificet, cur non acquirere debet juspatronatus, qui fundum dedit, sine quo Ecclesia ædificari non potest? Neque certum est, quod canones, qui de fundatione loquuntur, omnes ad constructionem referendi sint; imo vero in *Can. 4. caus. 18. §. 2. satis perspicue jus presentandi possessionis domino adscribitur.*

(2) Non omnem tamen dotationem, aut constructionem satis esse ad acquirendum juspatronatus, perspicue docet Synodus Tridentina *cit. Sess. 25. cap. 9.* cum statuit, ut "Patronatus quicunque... acquisitis à quadraginta annis citra; & in futurum acquirendi sui ex augmento dotis, sed nova constructione, vel alia simili causa, etiam auctoritate Sedis Apostolicæ, ab iisdem Ordinariis, uti delegatis, ut supra, qui nullius in his facultatibus, aut privilegiis impediuntur, diligenter cognoscantur; & quos non reperierint, ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii, seu dignitatis necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent." Ita si qui Ecclesiæ non satis dotatæ incrementum dotis attribuit, bene is quidem de Ecclesiæ merito habetur, sed patronus non efficitur.

(3) Ita illud Glossæ Patronum factum dos, ædificatio, fundus, intelligendum esse ostendit Fagnanus in *Cap. Quotum de Jurepatr. num. 49.* Ceterum illud est animad-

vertendam, quod qui tantum Ecclesiam ædificat non acquirit juspatronatus, nisi ea suam quoque dotem habeat. Neque enim sine dote Ecclesia ædificanda est; quinimo constituendam esse dotem, antequam illa ædificetur, tradit Fagnanus *loc. cit. num. 34.* Quare cum Sacri Canones fundatores juspatronatus habere statuunt, eos intelligunt fundatores, qui necessaria quæque dederunt, si plures hi sint, omnes in solidum juspatronatus obtinent, si unus cuncta præstitit, is unus patronus habebitur. Et quamquam conjunctim ædificanda & dotanda sit Ecclesia tamen dotatione, quæ dainceps fiat cum Episcopi consensu, valet etiam ad acquirendum juspatronatus Fagnanus *loc. cit. num. 48.*

(4) Sola fundatione, quæ secundum ecclesiasticas regulas facta sit, acquirit juspatronatus quamquam illud expresse reservatum non fuerit, docet Glossa in *can. 6. de consecrat. dist. 1.*; idque late demonstrat Franciscus de Roye in *Prolegom. ad tit. de Jurepatr. cap. 15.* Quod non obscure videtur significare Clemens III. in *cap. 25. de Jurepatr.* cum rogatus num "aliquis efficitur sola ecclesiæ constructione, ne patronus respondet: quod si aliquis ecclesiam cum assensu Diocesani construxit, ex eo juspatronatus acquirit."

§. LIV. Acquiritur etiam juspatronatus privilegio Summi Pontificis (1), & præscriptione. Quæ præscriptio si contra Ecclesiam liberam sit, debet esse temporis; quod hominum memoriis excedat, & cum pluribus sociata præsentationibus, quæ exitum habuerint (2), potissimum si qua sit suspicio, illud à viro potente usurpari potuisse, Tunc enim, præter quasi possessionem temporis antiquissimi, cuius initium in tenebris lateat antiquitatis, necesse est etiam probare titulum, & evincere præsentationes perpetuas saltem per annos quinquaginta, quæ omnes ad exitum productæ fuerint (3).

(1) Privilegium hoc tantum à Summo Pontifice concedi potest, ab Episcopo vero non potest *cap. 2. de Reb. Eccles. non alien. in 6.*

(2) Conc. Trident. *Sess. 25. cap. 9. de Reform.*

(3) Conc. Trid. *loc. cit.*, ibique Barbosa *num. 32.* Atque hoc quidem de probando juspatronatus Concilii Tridentini decretum non solum ad petitorium, sed etiam ad pos-

essorium iudicium pertinere docet Eagnanus in *cap. consultationibus de Jurepatr. num. 9.* Id vero obtinet, cum adversus Ecclesiam probandum est juspatronatus; nam si inter duos queratur, quis habere debeat juspatronatus, hoc contra verum patronum præscribi, cum, præter tempus ad præscribendum necessarium, tres adsunt præsentationes, ostendit Franciscus de Roys in *Prolegom. ad tit. de Jurepatr. cap. 16.*

§. LV. Transferitur juspatronatus cum re, cui inhæret, si reale sit (1), & transferitur etiam contractu, aut successione. Contractus donationem respicit, ac permutationem; quoniam juspatronatus, nisi qua lex impedimento sit (2), donari; permutarique potest. Donatio in privatum hominem collata indiget Episcopi auctoritate, collata in Ecclesiam, aut Monasterium non indiget (3). Quod etiam dictum volo de permutatione, quæ similiter cum privato homine absoluta opus habet Episcopi auctoritate (4); atque hæc præterea rem aliam spiritualem, aut spirituali annexam desiderat, ut recte perficiatur (5). Vendi tamen juspatronatus nequit (6), nisi forte vendatur fundus, aut castrum, cui adhæret, quia tunc etiam juspatronatus in emptorem transferitur (7). Verum ex jurepatronatus, quod fundo adhæret, nulla pretii fieri debet accessio, quia tunc res spiritualis, vel spirituali annexa, quod fieri nequit, tacite venderetur (8).

(1) Ita Juspatronatus beneficio, aut dignitati conjunctum cum beneficio ipso, & dignitate, adjunctum castro, aut prædio cum prædio, & castro transferitur.

(2) Sic distrahi gentilitium juspatronatus vetat lex fundationis, quæ ad illud vocat certæ familie agnatos, aut cognatos, prout agnatum, vel cognatum juspatronatus est.

(3) *Cap. 8. de Jurepatr., cap. un. cod. in. 6.*

(4) *Cap. 5. cod.*

(5) *Cap. 6. et ult. de Res. permut.*

(6) *Cap. 6. et 16. de Jurepatr.*

(7) *Cap. 7. cod.*

(8) Consule Schmalzgrueber *Jus eccles. lib. 3. tit. 28. §. 5. num. 159.*

§. LVI. Successione transferitur juspatronatus ad hæredes sive legitimos, sive testamentarios (1), & vero transferitur in solidum, quamquam hereditas inæqualiter dividatur, quoniam juspatronatus dividi non potest (2). Quæ successio defertur in stirpes, hoc est jure repræsentationis; & ideo pluribus patronis decedentibus, quorum alter duos hæredes reliquerit, alter unum, duo illi hæredes unum habebunt suffragium ad faciendam præsentationem, quoniam ambo unicum tantum patronum repræsentant (3).

(1) Quod de jurepatronatus hereditario intelligendum est; nam gentilitium defertur ad successores cum illis legibus; quæ in fundatione sunt constituta.

(2) *Cap. 1. de Jurepatr.*

(3) *Clem. 2. cod. tit.*

§. LVII. Cum autem inter plures patronos, aut unius patroni hæredes facile dissida, litesque exoriantur, merito, ut hæc removeantur, constitutum est, eos recte posse inter se alternis vicibus dividere jus præsentandi (1). Quæ alterna divisio nisi facta fuerit, quoties facienda erit præsentatio, omnes patroni suum habebunt suffragium, sive vocem ad eam expediendam (2), & cum omnium voluntas consentiens non fuerit, ille erit antefereendus, cui plura numero suffragia præsto sunt, nisi quid forte obstet, propter quod repulsam ferre debeat; cum autem paria erunt omnia, itemque cum orta inter patronos dissida intra menses quatuor composita non fuerint, Episcopus beneficium conferet suo arbitratu (3).

(1) *Cit. clem. 2. de Jurepatr.*

(2) Præsentatio interdum spectat ad collegium, & tunc

omnes, qui collegium faciunt, vocandi sunt ad ferendam suffragium, & presentatio collegialiter, ut inquitur, fieri debet, adeo extra collegium facta non valeat. Interdum vero pertinet ad plures divisioni, sive *uti singulos*, & tunc separatim presentatio fieri potest, neque necesse est, quod omnes eodem tempore consensum prebeant.

(3) *Ep. 3. et 27. de Jurepatr., cit. clem. 2. cod.*

§. LVIII. Amittitur juspatronatus, si Patronus Ecclesiam reparare, & conservare recuset (1), si eadem incendio consumpta fuerit, vel motu terra, vel vetustate, aut vitio suo corruerit; si patronus suo se jure abdicet, aut alteri concedat (2), vel Ecclesiam, nulla sui juris facta reservatione, collegiatam fieri patiatur (3), vel prædium vendat, cui juspatronatus adhæret; si in hæresim incidit (4), si ecclesiæ Rectorem, aut clericum vel per se, vel per alios occidere, seu mutilare ausus fuerit (5), vel jura ecclesiæ usurpaverit (6), vel separatim juspatronatus vendiderit (7); denique si præscribi permiserit.

(1) Benedictus XIII. *const. Pius et misericors* 59. §. 7. pag. 398. tom. 11. *Bullar. Rom. edit. Mainardi.*

(2) *Cap. 10. de Jurepatr. in 6.*

(3) *Cap. 25. de Jurepatr.*

(4) *Cap. 10. de Heret.*

(5) *Cap. 12. §. Sacri de Panis* Atque hæc quidem poena non ipsum modo patronum comprehendit, sed ejus etiam descendentes usque ad quartum gradum, modo post homicidium nati sint. Nam qui nati sunt, antequam Ecclesiæ Rector interficeretur, nullam dependunt poenam, sicuti ostendit Benedictus XIV. *de Synod. dioces. lib. 13. cap. 24. num. 21.*

(6) *Conc. Trident. Sess. 25. cap. 9. de Reform.*

(7) *Cap. 6. de Jurepatr., conc. Trid. loc. indic.*

QUIBUS ECCLESIASTICI MAGISTRATUS, ET BENEFICIA RECTE TRIBUANTUR.

I. Quid in beneficiorum concessionibus observandum?	VII. Aut ordinem.
II. Beneficia dignioribus sunt conferenda.	VIII. Aut Doctoris gradum, quem beneficium postulat.
III. & IV. Parochia per concursum conferuntur.	IX. Leges Fundarum in conferendis beneficiis.
V. A beneficiis repelluntur, qui canonico impedimento laborant.	X. Statuta, & consuetudines Ecclesiarum.
VI. Qui non habent ætatem.	XI. Quod jus obtineat in Delegatis?

§. I.

Nunc videamus, quibus Ecclesiastici Magistratus, & Beneficia recte tribuantur; deinceps ostendemus, quæ impedimento sint, quominus rite, & recte ordines suscipiantur. Illud initio tenendum est, vacua esse oportere ecclesiastica beneficia, ut ea recte concedantur. Nam collatio, quin etiam promissio beneficii non vacantis, nisi fiat à Summo Pontifice, nulla est (1), & qui sciens prudens ad beneficium non vacuum institui se passus fuit, is ab ecclesiastica communione pellendus est (2). Deinde collatio idoneo tempore, hoc est intra sex menses est expedienda (3), ne hoc elapso tempore jus conferendi devolvatur ad proximum superiorum (4); eaque non pretio fieri debet, non sub conditione, non alternatim, non impetrari per vim, & metum, non per obreptionem, & subreptionem.

(1) *Cap. 2. & 7. de Concess. præb. Concil. Trident. Sess. 24. cap. 19. de Reform.*, ubi sublatae sunt gratiæ, quæ dicuntur, *expectativa*, & *reservationes mentales*, et alia quæcumque gratiæ ad vacaturam.

(2) *Cap. 1. de Concess. præb. Vid. etiam Reg. XXI. Cancellar.*